TEMA-CHEIE[1]
Art. 8
Dreptul copilului de a fi audiat în procedurile interne în materie de drept al familiei

(Ultima actualizare: 31.08.2025)

Introducere

Chiar dacă art. 8 nu conține cerințe procedurale explicite, copilul trebuie suficient implicat în deciziile privind viața sa privată și de familie. Principiile generale enunțate inițial în *Sahin împotriva Germaniei* (MC), 2003, pct. 72-74 și *Sommerfeld împotriva Germaniei* (MC), 2003, pct. 70 și 72, au fost dezvoltate să asigure copilului dreptul de a fi consultat și audiat astfel încât să-i fie protejat interesul superior. În funcție de vârsta și maturitatea copilului, pot fi considerate suficiente interviurile cu experți, care sunt ulterior însărcinați să raporteze judecătorului. În ceea ce privește copii de o anumită vârstă, Curtea încurajează ca judecătorul național să-i audieze în persoană în orice procedură care le afectează drepturile în temeiul art. 8. Așadar, jurisprudența a integrat normele internaționale și europene, astfel încât copii să nu mai fie considerați ca proprietatea părinților.

Principii extrase din jurisprudența actuală

- În orice procedură judiciară sau administrativă care afectează drepturile copilului în temeiul art. 8 nu se poate afirma că, astfel, copiii capabili de discernământ au fost suficient implicați în procesul decizional dacă nu li s-a oferit posibilitatea de a fi ascultați și de a-și exprima opinia (*M. și M. împotriva Croației*, 2015, pct. 181, *C. împotriva Croației*, 2020, pct. 78, și pentru instrumentele internaționale relevante, *M.K. împotriva Greciei*, 2018, pct. 91-92 și *C. împotriva Croației*, 2020, pct. 76).
- Copiii au dreptul de a fi consultați și de a fi audiați în orice problemă care îi privește. În special, pe măsură ce copii se maturizează și devin din ce în ce mai capabili să-și exprime propria opinie în ceea ce privește relația pe care o au cu părinții lor, instanțele ar trebui să acorde aceeași greutate punctelor de vedere și sentimentelor lor, precum și dreptului la respectarea vieții lor private (*N.Ts. și alții împotriva Georgiei*, 2016, pct. 72 cu referințe la instrumentele internaționale relevante). Situația e diferită în ceea ce privește copii de vârstă foarte mică care încă nu sunt capabili să-și formeze sau să-și exprime propriile dorințe (*Petrov și X împotriva Rusiei*, 2018, pct. 108; *Neves Caratão Pinto împotriva Portugaliei*, 2021, pct. 138; *Katsikeros împotriva Greciei*, 2022, pct. 59).
- În ceea ce privește copiii de vârstă foarte mică, este esențial ca instanțele să se bazeze pe o expertiză pentru a evalua obiectiv (*Neves Caratão Pinto împotriva Portugaliei*, 2021, pct. 138), în lumina tuturor probelor disponibile, dacă contactul cu părintele ar trebui sau nu încurajat/menținut (*Petrov și X împotriva Rusiei*, 2018, pct. 108, ceea ce trebuie diferențiat de părerea altor actori, a se vedea pct. 109-110). Instanțele ar trebui să solicite avizul

[1] Întocmită de Grefă. Nu obligă Curtea.

Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului Europei și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România.

experților în ceea ce privește posibilitatea, date fiind vârsta și maturitatea copiilor de vârstă mică, de a fi audiați în instanță, dacă este cazul cu asistența unui specialist în psihologia copilului (*Zelikha Magomadova împotriva Rusiei*, 2019, pct. 116; a se vedea, de asemenea, *Cînța împotriva României*, 2020, pct. 53-54). Opinia copiilor nu este în mod necesar imuabilă, iar obiecțiile acestora, cărora trebuie să li se acorde greutatea cuvenită, nu sunt în mod necesar suficiente pentru a prevala asupra intereselor părinților de a avea o relație constantă cu copilul lor. Copiilor nu ar trebui să li se acorde drept de veto necondiționat fără ca alți factori să fie luați în considerare și fără a efectua o analiză pentru a stabili interesul lor superior (*Zelikha Magomadova împotriva Rusiei*, 2019, pct. 115); în mod normal, acest interes impune menținerea legăturilor copilului cu familia sa, cu excepția cazurilor când aceasta ar dăuna sănătății și dezvoltării copilului (*Suur împotriva Estoniei*, 2020, pct. 79). Dacă instanța și-ar întemeia decizia pe opinia unui copil care este în mod vădit incapabil să își formeze și să își exprime opinia în ceea ce privește dorințele sale – de exemplu, din cauza unui conflict de loialitate și/sau a expunerii la înstrăinare părintească – o astfel de decizie ar putea fi contrară art. 8 (*K.B. și alții împotriva Croației*, 2017, pct. 143 și referințele jurisprudențiale citate; a se vedea, mai recent *Jurišić împotriva Croației (nr. 2)*, 2022, pct. 44).

- În cauzele în care există interese contradictorii între părinți și copii, de exemplu atunci când reclamantul este copilul unor părinți divorțați care își dispută încredințarea copiilor, se poate ridica problema desemnării unui tutore *ad litem* special pentru reclamant/reclamantă pentru a i se proteja interesele (*C. împotriva Croației*, 2020, pct. 76-77, pct. 80).
- Ținând seama de marja de apreciere de care se bucură autoritățile interne, acestea sunt mai în măsură decât Curtea să aprecieze în mod rezonabil că nu este potrivit, dat fiind avizul experților, să audieze copilul în persoană (*R.M. împotriva Letoniei*, 2021, pct. 117).
- În cadrul sistemului Convenției de la Haga, problema luării în considerare a opiniei copilului victimă a răpirii internaționale de către unul dintre părinții săi este în mod expres reglementată (*Gajtani împotriva Elveției*, 2014, pct. 106-114). Jurisprudența face trimitere și la Convenția cu privire la drepturile copilului și la alte instrumente internaționale (*M.K. împotriva Greciei*, 2018, pct. 90-93). Opinia copilului poate să nu fie luată în considerare (*S.N. și M.B.N. împotriva Elveției*, 2021, pct. 112-115 și referințele jurisprudențiale citate).

Exemple notabile

- *Sahin împotriva Germaniei* (MC), 2003, pct. 73-77 – acces al tatălui la copilul născut în afara căsătoriei;
- *C. împotriva Finlandei*, 2006, pct. 57-59 – instanțe naționale care au acordat pondere decisivă dorințelor copiilor în ceea ce privește încredințarea;
- *Płaza împotriva Poloniei*, 2011 – dreptul părintelui de a avea o relație cu copilul;
- *A.L. împotriva Poloniei*, 2014, pct. 74 – acțiune în tăgada paternității;
- *Gajtani împotriva Elveției*, 2014, pct. 110-111 – opinie a unui copil de unsprezece ani de care nu s-a ținut seama într-o procedură de înapoiere în temeiul Convenției de la Haga;
- *M. și M. împotriva Croației*, 2015, pct. 168-172 și 181-187 – acțiune de încredințare;
- *Mandet împotriva Franței*, 2016 – modificare în paternitatea recunoscută;
- *N.Ts. și alții împotriva Georgiei*, 2016, pct. 72 și 74-84 – înapoierea copiilor la tatăl biologic împotriva voinței lor;
- *K.B. și alții împotriva Croației*, 2017, rezistență puternică și continuă a copiilor de a avea contact cu mama lor;
- *M.K. împotriva Greciei*, 2018, pct. 74 – răpire internațională a unui copil de către un părinte [a se vedea, de asemenea, *Maumousseau și Washington împotriva Franței*, 2007, pct. 79-80;

Van den Berg și Noa Sarrì împotriva Țărilor de Jos (dec.), 2010; *Raw și alții împotriva Franței*, 2013, pct. 94];

- *Petrov și X împotriva Rusiei*, 2018, pct. 108-112 – divorț și încredințarea copilului (a se compara cu *Sahin*);
- *Zelikha Magomadova împotriva Rusiei*, 2019, pct. 115-117 – văduvă căreia rudele soțului i-au refuzat accesul la copii săi în ciuda hotărârilor judecătorești și care ulterior a fost în mod arbitrar decăzută din drepturile părintești;
- *Cînța împotriva României*, 2020, pct. 53-54 – copil audiat de judecător *in camera de consiliu*, fără să fie prezent un expert psiholog de la Autoritatea pentru protecția copilului și hotărâre judecătorească care nu indică în mod clar în ce măsură au fost luate în considerare afirmațiile fetiței referitoare la comportamentul negativ al tatălui;
- *C. împotriva Croației*, 2020, pct. 78-81 – eșec al autorităților de a desemna un tutore *ad litem* special și de a audia reclamantul (minor) atunci când a hotărât încredințarea;
- *Suur împotriva Estoniei*, 2020, pct. 87-89 și 97 – procedură privind încetarea exercitării în comun a autorității părintești și restricționare a contactării copilului, în care minorul a fost audiat, tutorele *ad litem* desemnat, iar hotărârea instanțelor naționale s-a bazat pe motive suficiente și relevante;
- *R.B. împotriva Estoniei*, 2021, pct. 87-103 – norme de procedură penală în ceea ce privește mărturia unui copil și distincția dintre martorii adulți și copii în contextul abuzului sexual; referință la instrumente internaționale;
- *Neves Caratão Pinto împotriva Portugaliei*, 2021, pct. 138 – copii de vârstă mică neaudiați, în conformitate cu art. 12 alin. 1 din Convenția ONU cu privire la drepturile copilului, dar absența expertizei (a se compara cu *R.M. împotriva Letoniei*, 2021, pct. 117 în ceea ce privește un copil traumatizat);
- *S.N. și M.B.N. împotriva Elveției*, 2021, pct. 106 și 112-115 – opinie a copilului audiat, dar neluată în considerare în întregime în procedura de înapoiere în temeiul Convenției de la Haga;
- *Q. și R. împotriva Sloveniei*, 2022, pct. 100 – refuz al instanțelor naționale de a asculta copii de vârstă mică într-o procedură de plasament familial inițiată de bunicii reclamanți;
- *A. și alții împotriva Islandei*, 2022, pct. 89 – faptul că respectivii copii nu au fost audiați în persoană de Curtea Supremă a fost contrabalansat de obținerea de noi documente probante, inclusiv expertize recente;
- *P.N. împotriva Republicii Cehe*, 2023, pct. 68-71 – opinie a copiilor, exprimată în fața unui notar public în SUA unde au fost duși de mama lor fără consimțământul tatălui, și nu direct în instanța care decidea rezidența copiilor, suficientă în circumstanțele cauzei (copii aveau 13 ani când și-au exprimat prima oară opinia);
- *I.S. împotriva Greciei*, 2023, pct. 94 – refuzul persistent al copiilor de a se întâlni cu reclamantul nu ar trebui interpretat ca oferind un drept de veto necondiționat, fără ca alți factori să fie luați în considerare;
- *F.D. și H.C. împotriva Portugaliei*, 2025, pct. 76-77 și 84, returnarea unui copil mamei sale, prin punerea în aplicare a unei „cereri de localizare" emise de către autoritățile franceze în cadrul sistemului Schengen, fără procedură judiciară, ceea ce nu a asigurat dreptul copilului de a fi audiat.

Recapitularea principiilor generale și a textelor europene/internaționale relevante

- *C. împotriva Finlandei*, 2006, pct. 52-54 și pct. 60;

- *N.Ts. și alții împotriva Georgiei*, 2016, pct. 43-44 și pct. 72-80;
- *M.K. împotriva Greciei*, 2018, pct. 46-50 și pct. 74-92;
- *Petrov și X împotriva Rusiei*, 2018, pct. 108;
- *Zeliha Magomadova împotriva Rusiei*, 2019, pct. 115;
- *C. împotriva Croației*, 2020, pct. 72-73;
- *I.S. împotriva Greciei*, 2023, pct. 94.

Aspecte conexe

- *Cengiz Kılıç împotriva Turciei*, 2011, pct. 133, mediere la nivel național;
- *S. împotriva Republicii Cehe*, 2024, pct. 62, participarea unui copil în cadrul unei proceduri privind pretinsa discriminare în exercitarea dreptului său la educație prin intermediul propriilor observații scrise și prin avocatul său.

Trimiteri suplimentare

Ghiduri privind jurisprudența:

- Ghid privind drepturile copilului

Baze de date online:

- Participarea copiilor, Consiliul Europei
- Tezeu: bază de date cu jurisprudența privind drepturile copilului

Alte trimiteri:

- Convenția Consiliului Europei privind exercitarea drepturilor copiilor (art. 10) (1996)
- Convenția Consiliului Europei privind protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (art. 31.1.c.) (2007)
- Orientările Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei privind justiția în interesul copilului (2010)
- Recomandarea CM/Rec(2012)2 a Comitetului de Miniștri către statele membre privind participarea copiilor și a tinerilor sub 18 ani (2012)
- Convenția cu privire la drepturile copilului (art. 12) (1989) – a se vedea, de asemenea, Comentariile generale ale Comitetului pentru Drepturile Copilului și la care se face trimitere în *Strand Lobben și alții împotriva Norvegiei* (MC), 2019, pct. 135-136, și *N.Ts. și alții împotriva Georgiei*, 2016, pct. 41-42
- Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene (art. 24) (2000)

PRINCIPALELE TRIMITERI JURISPRUDENȚIALE

- *C. împotriva Finlandei*, nr. 18249/02, 9 mai 2006 (încălcarea art. 8 în ceea ce privește refuzul încredințării copiilor către reclamant; neîncălcarea art. 8 în ceea ce privește pretinsul refuz de a acorda drept de vizită suficient);
- *Maumousseau și Washington împotriva Franței*, nr. 39388/05, 6 decembrie 2007 (neîncălcarea art. 8);
- *Van den Berg și Noa Sarrì împotriva Țărilor de Jos* (dec.), nr. 7239/08, 2 noiembrie 2010 (inadmisibilă);
- *Płaza împotriva Poloniei*, nr. 18830/07, 25 ianuarie 2011 (neîncălcarea art. 8);
- *Raw și alții împotriva Franței*, nr. 10131/11, 7 martie 2013 (încălcarea art. 8);
- *A.L. împotriva Poloniei*, nr. 28609/08, 18 februarie 2014 (neîncălcarea art. 8);
- *Gajtani împotriva Elveției*, nr. 43730/07, 9 septembrie 2014 (neîncălcarea art. 8);
- *M. și M. împotriva Croației*, nr. 10161/13, CEDO 2015 (extrase) [încălcarea art. 3 (sub aspect procedural) în privința primei reclamante; neîncălcarea art. 3 (sub aspect material) în privința primei reclamante; neîncălcarea art. 8 în privința celei de-a doua reclamante; încălcarea art. 8 în privința primei reclamante; încălcarea art. 8 în privința celei de-a doua reclamante];
- *Mandet împotriva Franței*, nr. 30955/12, 14 ianuarie 2016 (neîncălcarea art. 8);
- *N.Ts. și alții împotriva Georgiei*, nr. 71776/12, 2 februarie 2016 (încălcarea art. 8 în ceea ce privește pe N.B, S.B, și L.B.);
- *K.B. și alții împotriva Croației*, nr. 36216/13, 14 martie 2017 (încălcarea art. 8);
- *M.K. împotriva Greciei*, nr. 51312/16, 1 februarie 2018 (neîncălcarea art. 8);
- *Petrov și X împotriva Rusiei*, nr. 23608/16, 23 octombrie 2018 (încălcarea art. 8);
- *Zelikha Magomadova împotriva Rusiei*, nr. 58724/14, 8 octombrie 2019 (încălcarea art. 8);
- *Cînța împotriva României*, nr. 3891/19, pct. 53-54, 18 februarie 2020 (încălcarea art. 8);
- *C. împotriva Croației*, nr. 80117/17, 8 octombrie 2020 (încălcarea art. 8);
- *Suur împotriva Estoniei*, nr. 41736/18, 20 octombrie 2020 (neîncălcarea art. 8);
- *R.B. împotriva Estoniei*, nr. 22597, 22 iunie 2021 (încălcarea art. 3 și 8);
- *Neves Caratão Pinto împotriva Portugaliei*, nr. 28443/19, 13 iulie 2021 (încălcarea art. 8);
- *S.N. și M.B.N. împotriva Elveției*, nr. 12937/20, 23 noiembrie 2021 (neîncălcarea art. 8);
- *R.M. împotriva Letoniei*, nr. 53487/13, 9 decembrie 2021 (neîncălcarea art. 8);
- *Q. și R. împotriva Sloveniei*, nr. 19938/20, 8 februarie 2022 (neîncălcarea art. 8);
- *Jurišić împotriva Croației (nr. 2)*, nr. 8000/21, 7 iulie 2022 (neîncălcarea art. 8);
- *Katsikeros împotriva Greciei*, nr. 2303/19, 21 iulie 2022 (neîncălcarea art. 8);
- *A. și alții împotriva Islandei*, nr. 25133/20, 15 noiembrie 2022 (neîncălcarea art. 8);
- *I.S. împotriva Greciei*, nr. 19165/20, 23 mai 2023 (încălcarea art. 8);
- *P.N. împotriva Republicii Cehe*, nr. 44684/14, 8 iunie 2023 (neîncălcarea art. 8);
- *F.D. și H.C. împotriva Portugaliei*, nr. 18737/18, 7 ianuarie 2025 (încălcarea art. 8).